

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: O. Kuijk, Brantwijk 76, Amstelveen

Opgericht 1 januari 1881

Gevaarlijke luchthartigheid in strijkerspropaganda: „Er is nog nooit een dode gevallen“

DE NEDERLANDSE Werkgroep van Paranormale Genezers heeft van het weekblad De Haagse Post de gelegenheid gekregen reclame te maken voor het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst.

Naast alle reeds bekende propagandakreten van de bond van handopleggers heeft de directeur van het NWP-bureau, de heer K. van der Plaats een nieuwe slogan gevonden, die volgens de Haagse Post als volgt luidt:

Softenon

„Er is nog nooit een dode gevallen. Als strijken niet helpt, gebeurt er niets, maar hoe vaak schrijven artsen niet verkeerde geneesmiddelen voor, zoals softenon. Daar is nu eenmaal niets aan te doen, zij moeten risico's nemen, magnetiseurs niet.“

Leugen

WIJ BETREUREN het dat de redactie van De Haagse Post deze verklaring aan haar lezers meent te moeten doorgeven. En wij hopen dat de lezers van het weekblad deze kosteloze aanprijzing voor de kwakzalverij niet ter harte zullen nemen.

Want de bewering van de heer Van der Plaats is een levensgevaarlijke leugen. Er zijn wél doden gevallen door het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

GEVAL 1. In september 1955 werd een kwakzalver te Apeldoorn veroordeeld wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst. Hij had een vrouw behandeld tegen huidkanker. De vrouw overleed, hetgeen stellig niet zou zijn gebeurd, indien zij zich tijdig onder behandeling van een arts had gesteld.

GEVAL 2. In het hoge, steile trappenhuis van een Amsterdamse magnetiseur aan de J. J. Viottastraat stortte in het begin van 1962 een vrouw dood neer. De arts had verboden trappen te lopen, maar de kwakzalver had gezegd „Komt u maar rustig mijn trap op, daarbij loopt u geen gevaar.“

GEVAL 3. Een vrouw te Hillegom met een hersentumor werd op het laatste ogenblik van de dood gered door een zware operatie, die blindheid ten gevolge had. De vrouw met de hersentumor was gedurende negen maanden behandeld door een Haarlemse „toxicoloog“ en „pharmacoloog“ die de ziekte niet als zodanig herkende.

GEVAL 4. In augustus 1962 stierf in Parijs de 2-jarige Frédéric Jarysz aan brandwonden, die niet levensgevaarlijk waren. In plaats van een dokter raadpleegden de ouders evenwel een kwakzalver, die het kind met klei behandelde, waardoor het stierf.

GEVAL 5. Een vrouw met suikerziekte te Rotterdam vertrouwde zo lang op de kruiden van een kwakzalver, dat blindheid het gevolg was.

GEVAL 6. Een Nederlands dagblad meldt het tragische lijden van een vrouw, die geopereerd moest worden tegen kanker. Zij sloeg het medisch advies in de wind en volgde de raad van een kwakzalver op; zij at uien tegen kanker. Een half jaar later was zij gestorven.

Hardhandig

GEVAL 7. Een oud-wagenwasser van de Nederlandse Spoorwegen en zich noemend masseur, behandelde een kankerpatiënt te Harderwijk zo hardhandig, dat een van de gezwellen op de lever van de patiënt doorbrak en de cellen zich door het lichaam konden uitzaaien. Binnen enkele weken was de man dood, hoewel de artsen hem een veel langer leven toedachten.

GEVAL 8. Een vrouw met een goedaardige hersentumor stelt zich onder behandeling van een Haarlemse magnetiseuse en haar omgeving bemerkt dat haar toestand zienderogen achteruit gaat. De magnetiseuse bestreek slechts de armen van de patiënt. Eerst nadat de vrouw onder zware aandrang van haar omgeving uit de ban van de magnetiseuse was verlost kon met een betrekkelijk eenvoudige medische ingreep geheel herstel worden bewerkstelligd.

GEVAL 9. „Ik heb pijn in de borst en vrees dat ik kanker heb“, zei een vrouw in Arnhem tot de 62-jarige handoplegger, die vroeger meubelmaker en rijwielparker was geweest. „Het is geen kanker, maar een bundel opgezette spieren“, luidde zijn diagnose. Toen de patiënte zich na een maandenlange behandeling door de kwakzalver toch tot een arts wendde, werd natuurlijk wél kanker ontdekt. Door chirurgisch ingrijpen werd zij gered. Een borst moest worden geamputeerd. „Bij een vroeger ingrijpen had een veel onbelangrijker operatie de patiënte kunnen genezen“, verklaarde de arts.

ER ZIJN VELE doden gevallen door het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde. Bovenstaande negen gevallen van dood en hachelijk levensgevaar zouden kunnen worden aangevuld met tientallen andere voorbeelden, want legio zijn de slachtoffers onder hen die te lang onder behandeling van een kwakzalver bleven. Maar de meeste van deze tragische gevallen worden verzwegen. De arts heeft zijn ambtsgeheim en de treurende nabestaanden schamen zich niet weinig over de trieste afloop van het consult bij een charlatan en men zwijgt maar liever.

Omdat het moeilijk valt veel van deze gevallen van dodelijke afloop van behandeling door magnetiseurs te waarmerken, waagt de heer Van der Plaats het er op een onbevooroordeelde verslaggever te doen geloven dat „er nog nimmer een dode is gevallen“.

Het is daarbij typerend voor de propagandist der handopleggers, dat hij het grote medische drama van de softenon-mislukking als voorbeeld neemt om het vertrouwen in de geneeskunde te ondermijnen. De NWP gaat voort met haar dubbelzinnige beleid: aan de ene kant hanteert men de (meestal onhoudbare) bewering dat de magnetiseurs slechts patiënten behandelen, die eerst bij een arts zijn geweest, maar aan de andere kant laat de NWP niets na om het vertrouwen in de medische wetenschap te ondermijnen. Natuurlijk verzwijgt de propagandist van de NWP de geweldige medisch-wetenschappelijke ontdekkingen die miljoenen mensen het leven verrijken en verleggen.

„Artsen moeten risico's nemen, magnetiseurs niet“, durft de heer Van der Plaats te verklaren. Wij zouden daarbij willen aantekenen, dat het de patiënt is die de allergrootste risico neemt, indien hij het waagt zich onder behandeling te stellen van de magiërs-met-de-strijken-de handen, die zich met schriftelijke cursussen anatomie en diagnostiek omscholen van meubelmaker tot pseudo-dokter.

Gevaarlijke lankmoedigheid

MAGNETISEURS, ook wel genoemd handopleggers of strijkers, maken er een beroep van de geneeskunde uit te oefenen, zonder daartoe bevoegd te zijn.

Het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde is in Nederland bij de wet verboden.

Toch bestaat in ons land de wonderlijke situatie, dat de overtreders van de Wet op de Geneeskunst van 1865 in het openbaar optreden als Nederlandse Werkgroep van Paranormale Genezers en dat vrijwel de gehele Nederlandse pers verslag uitbrengt van mededelingen, gedaan door de voorzitter van de wetsovertreders.

Deze voorzitter toonde zich verheugd over wat hij noemde de aanzienlijke verbetering van de positie van de „bona fide genezers” in het bijzonder die van de magnetiseurs.

Hij deelde mee dat in een jaar slechts drie van de NWP-leden tot kleine geldboetes waren veroordeeld wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Wij staan nu al jaren verbaasd over de lankmoedigheid van de Nederlandse rechters ten aanzien van de kwakzalverij.

WIJ KUNNEN SLECHTS blijven herhalen:

1. — dat er geen bona fide magnetiseurs bestaan. De wetenschap heeft nimmer aangetoond dat paranormale verschijnselen bestaan en nog minder dat paranormale geneeswijzen kunnen worden gehanteerd;
2. — dat wérkelijke zieken groot gevaar lopen bij een behandeling door onbevoegden, omdat de gunstige tijd voor een deskundige medische behandeling kan voorbijgaan;
3. — dat de volksgezondheid gevaar loopt, doordat eventueel besmettelijke ziekten niet herkend worden in de behandelkamers der onbevoegden;
4. — dat oogluikend toelaten van de onbevoegde uitoefening van de geneeskunst een ergerlijke exploitatie van de wanhoop der zieken en schandalige oplichting in de hand werkt;
5. — dat de slimme — maar niet altijd even waarheidsgetrouwe — propaganda der handopleggers weliswaar de indruk wekt alsof er op het gebied van de paranormale geneeskunde enige vooruitgang te bespeuren zou zijn, maar dat de magnetiseur in werkelijkheid nog altijd werkt op basis van magische bezweringen van Afrikaanse wonderdokters;
6. — dat de grondslagen van de wet van 1865 nog altijd volledig van kracht zijn, zodat er voor huidige rechters geen enkele aanleiding hoeft te bestaan om — in tegenstelling tot de ingewijden — meer vertrouwen te hebben in de paranormale „geneeskunde” dan hun voorgangers achter de groene tafel.

De rechters van Nederland kunnen door het beteugelen van de kwakzalverij vele beklagenswaardige lichtgelovigen een illusie — zo al niet een vroegtijdige dood — besparen. Ook de rechter is verantwoordelijk voor de volksgezondheid.

Gezondheidsarmbanden

GENEZING van de meest uiteenlopende kwalen is — als men de aanbevelingen wil geloven — mogelijk door middel van een zogenaamde gezondheidsarmband. De firma Branco brengt deze „Healthy” armbanden, onder andere via sommige reformhuizen in de handel. Ze zouden hun heilzame invloed ontleen aan „zes permanente, ferrite OP. magneten” en variëren in prijs van f 55,— voor een uitvoering in chroom tot f 600,— voor een zuiver gouden armband.

Wij citeren uit de aanbevelingen:

„... Door het dragen van de Healthy armbanden wordt het bloed dat door onze aderen stroomt met de kracht van de OP-magnetten opgeladen. Hierdoor verdwijnt vermoeidheid en gaan we ons vlug krachtiger en gezonder voelen. Is het wonder dat we door het dragen van een Healthy armband er spoedig zoveel beter, frisser en jeugdiger gaan uitzien?

... De Healthy armband maakt U minder vatbaar en dus ook minder gevoelig voor ziekmakende invloeden van binnen-uit en van buitenaf. Ook kan aan de hand

van onze ervaringen worden gezegd, dat een ziekte milder verloopt, korter van duur is en het reconvalescentenstadium erdoor wordt bekort.

... Schaf een Healthy armband aan en u zult weer kunnen zingen, springen, fluiten en echt blij zijn, omdat het allemaal zoveel gemakkelijker is, ja, als het ware vanzelf gaat.

En ten slotte:

... de Healthy armband zorgt ervoor dat u in zo goed mogelijke conditie blijft. Bekeer u niet om het hoe en waarom.”

Onverantwoord!

Maar dat doen we nu juist wel. Al deze veelbelovende uitlatingen zegt men wel te steunen op Japanse wetenschappelijke onderzoeken, maar dichter bij huis schijnt er geen medicus of instantie te zijn, die de vertogen over de activering van „electro-magnetische” levensimpulsen onderschrijft en er zijn naam aan wil geven.

En zolang dergelijke waarborgen ontbreken achten wij de propaganda voor de Healthy armband onverantwoord. Het dragen van deze banden mag dan op zichzelf geen kwaad kunnen, het gevaar is, dat werkelijk zieken op deze wijze genezing gaan zoeken. De noodzakelijke gang naar de dokter blijft dan achterwege en daardoor kan een ernstig kwaad, dat door tijdig ingrijpen nog gekeerd had kunnen worden, voortwoekeren. Doch ook wanneer daarvan geen sprake is, achten wij het een ernstige zaak, dat goedgelovigen ertoe worden verleid veel geld te besteden, meer vaak dan ze missen kunnen, aan deze op zijn minst twijfelachtige geneeswijze.

(Met grote instemming overgenomen uit de Consumentengids van jan. 1963.)

Bureau Vereniging

HET BUREAU van de Vereniging tegen Kwakzalverij is gevestigd ten huize van de directeur, de heer D. H. van den Bosch, „Groot Schuttershoef”, Arnhemseweg 10, Leusden post Amersfoort.

Aan dit bureau zijn alle inlichtingen omtrent de vereniging en de kwakzalverijbestrijding verkrijgbaar.

Directeur Van den Bosch is gaarne bereid verzoeken tot het houden van lezingen over de kwakzalverij te behandelen.

Geen occultisme, maar gewone fopperij

FAKIRS DRAGEN DIE NAAM TEN ONRECHTE

HET IS MEER DAN TIEN jaar geleden, dat een groep moedige mannen, die, weliswaar, tot verschillende filosofische en wetenschappelijke tuchten behoorden, doch bezielde waren met hetzelfde verlangen, het ware van het onware te onderscheiden tussen de zogezegde paranormale verschijnselen, onder het voorzitterschap en de bezieling van prof. dokter A. Bessemans, rector emeritus van de Rijksuniversiteit van Gent, een vereniging zonder winstgevend oogmerk stichtten, waaraan de naam gegeven werd van „Belgisch Comité voor de wetenschappelijke navorsing der paranormaal geachte verschijnselen”.

DEZE GROEP waaronder zich tegenwoordigers bevinden van alle faculteiten onzer hogescholen, voert een meedogenloze strijd tegen alle kwakzalvers, die, onder de dekmantel van „okkulte wetenschappen”, op de gemeenste wijze de goedgelovigheid en vooral de ellende van hun medemensen uitbuiten.

Vandaag neem ik mij voor, aan de lezers van dit blad de bedriegerijen, schelmerijen en streken te ontsluiëren en te verklappen van degenen die men, ten onrechte, fakirs noemt.

„Arm”

Wanneer men het woord fakir hoort, dan denkt men onmiddellijk aan Indië en zijn geheimen.

Het woord fakir is evenwel niet afkomstig uit Indië, maar uit Arabië, waar het de betekenis heeft van „arm”.

De echte fakir is een asceet, bijna altijd van mohammedaanse godsdienst, die het land bedelend doortrekt, zich wrede lichamelijke boeten oplegt en van de liefdadigheid zijner medemensen leeft.

Naast deze fanatische mystiekers, wemelt Indië evenwel van allerlei toerenmakers, die op de markten en pleinen hun kunsten vertonen en hun brood verdienen met enkele povere goocheltrucs van vierde rang. Om op hun toeschouwers indruk te maken, beweren zij de erfgenamen te zijn van de oeroude Egyptische magie en de bedevaarders van de oudste geheimen der mensheid.

In werkelijkheid zijn het niet anders dan doortrapte schelmen, die evenwel door en door de kunst verstaan een ongeletterd en lichtgelovig volk uit te buiten.

Ge hebt zeker allen van die fabelachtige toer gehoord, waarbij een fakir langs een kabel klimt, die in het ledige hangt en ten slotte in de hemel verdwijnt.

Soms wordt hierbij een kleine jongen met een sabel in stukken gehouden. Men ziet de bloedende lichaamsdelen

Brief uit België

Van de advocaat J. D. Jacobson uit Antwerpen, actief lid van het Belgische comité voor de wetenschappelijke navorsing der paranormaal geachte verschijnselen onder leiding van prof. dr. A. Bessemans, ontvingen wij een uitvoerig artikel over het optreden van de geheimzinnige fakirs in India.

Hoewel het onderwerp misschien niet rechtstreeks te maken heeft met de bestrijding van het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunst, toont het artikel duidelijk aan dat — evenals bij de kwakzalverij — de fakirs in India zich bedienen van eenvoudige en vaak slechte goocheltrucs.

Als bewijs van de goedgelovigheid van het publiek en ter waarschuwing tegen lichtgelovigheid, achten wij deze bijdrage toch van groot belang in de strijd tegen de kwakzalverij.

ten gronde vallen, doch even later komt de kleine weer levend uit een of andere hoek te voorschijn.

Al degenen, die beweerd hebben, dat zij persoonlijk deze ongelooflijke toer bijgewoond hebben, moesten evenwel ten slotte bekennen, dat zij gelogen hadden.

Geleerden, geneesheren, psychiaters, schrijvers, ontdekkingsreizigers hebben tevergeefs getracht dit geheim te ontsluiëren.

Tevergeefs

DE FRANSMAN Jean de Kerdéland zocht tevergeefs, gedurende jaren en jaren, door heel Indië, één enkele tovenaars, die bereid was, hem deze toer te laten bijwonen. Hij ging te raad bij al zijn Indische vrienden, waarvan er zekere meer dan dertig jaren in het land vertoefden, maar niemand had ooit die toer zien vertonen.

Uitleg

Sta mij toe, u te vertellen, welke uitleg ons gegeven wordt door Paul Dare, in zijn boek „Witte Magie”. Deze laatste, die mij eveneens zeer naïef schijnt te zijn en totaal onwetend op het gebied der edele goochelkunst, wijt het wonder van het touw „aan de invloed van het klimaat van Indië op het onderbewustzijn der Europeanen en aan een kollektieve suggestie”.

Er bestaan nog andere verklaringen voor dit „wonder”, de ene evenwel onzinniger dan de andere.

Er werd slechts één enkele ernstige uitleg gegeven van deze toer en wel in het nummer van juli 1920 van een maandblad, dat de naam draagt van „Annales de l'œuvre de Marie Immaculée”.

„Deze toer wordt nooit, en kan trouwens nooit uitgevoerd worden in volle daglicht. Hij wordt 's nachts of tegen de avond uitgevoerd, in een binnenplaats en altijd bij het schijnsel van vier of vijf vuurpotten, waarop poeiers gegooid worden, die een sterke rook verspreiden. Deze ondoorzichtige rook laat een handlanger toe, die op het dak van een naburig huis geklommen is, ongezien de fakir naar omhoog te trekken, die zich vastklampt aan het koord, dat hij in de lucht geworpen heeft en waarvan de handlanger het lint stiekum vastgegrepen heeft en naar zich toe getrokken.”

Dit is het hele geheim!

En alle andere wonderbare toeren van de fakirs zijn van hetzelfde gehalte.

Een van mijn kollega's in illusionisme, de grote Prijs tovenaars Jean Marc, heeft talrijke vertoningen in Indië gegeven. Hij heeft mij verteld, dat hij zeer ontgoocheld is geweest door de poverheid, de vulgariteit, het gebrek aan verbeelding van de Indische fakirs. De minste beginneling-goochelaar uit Frankrijk, België of Holland is hun bij verre de baas.

vervolg op pag 4

REDACTIE:

Medisch redacteur:

dr. J. H. Ligterink, arts en apotheker, Amsterdam

Pharm. redacteur:

J. E. Buiters, apotheker,
Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle

FAKIRS

vervolg van pag 3

De tovenaars van de A.F.A.P. (Association Française des Artistes Prestidigitateurs) of die van onze „Antwerp Magicians Table" kunnen veel meer presteren. Zij presenteren het trouwens op een meer artistieke wijze.

Zo doorboorde zich bijvoorbeeld de wereldbepaalde dokter J. Dhotel, de eerbiedwaardige ere-voorzitter van de A.F.A.P., voor enkele jaren, in het „Huis der Geneesheren" van Brussel, de tong, door middel van een vlijmscherpe dolk, in tegenwoordigheid van een totaal onthutste menigte toeschouwers.

Inzinking

Ook heb ik, verleden jaar, als onder-voorzitter van het „Verbond der Belgische en buitenlandse journalisten der Periodieke Pers", voor talrijke collega's, die van heinde en verre waren gekomen, een „Antwerpse Dag" ingericht, waarvan de „clou" een huiveringwekkende vertoning was van een der meest beroemde fakirs, de grote Jasmah, een echte fakir . . . uit Borgerhout, die, gedurende anderhalf uur, op de vlotbrug van het Steen, in tegenwoordigheid van onze burgemeester, het Consulaire Corps, de hele pers, . . . en duizenden kijklustige Sinjoren, de buitengewoonste toeren der fakirs uithaalde, zoals vuureten, glasscherven verorberen, scheermesjes inslikken, evenals spijkers, op glassplinters of op blote zwaarden lopen, op een spijkerbed gaan liggen en daar een zware steen op zijn borst met een voorhamer in stukken laten slaan door een gespierde havenarbeider, waardoor onze goede Jasmah volop bewees, dat hij elke „Indische fakir" verreweg overtreft.

Denk niet dat deze toeren pijnloos zijn. Zo heeft Jasmah bijna het gezicht verloren door te vaak echte bloedtranen te wenen. Ook heeft hij eens een inzinking gehad, toen hij acht zware Antwerpenaren op zijn borst torstte, terwijl hij op zijn spijkerbed lag. Wanneer hij zich door spelden of messen doorboren laat, is dat geen truc. Het is echt en de messen schuiven niet in el-

kaar, maar met moed en zelfberadenheid kan iedereen al deze toeren uithalen, die niets bovennatuurlijks bevatten.

BESTE LEZERS, geloof mij gerust, de fakirs, die ge op de scene van een music-hall, in een cirkus of op de foor ziet optreden, bezitten geen enkele bovennatuurlijke macht. Zij zijn volkomen onmachtig, het minste wonder te

verrichten. Probeer eens een speld in het been te prikken van een „Indische Fakir" die in een toestand van katalepsie verkeert. Ge zult hem in de lucht zien vliegen, onder het uiten van verschrikkelijke vloeken . . . in het Hollands of in het Duits. Of draai hem eens op zijn buik, wanneer hij stokstijf op twee zwaarden rust, en ge zult hem in elkaar zien zakken, en snel ook!

J. D. JACOBSON.

Helderziende kon niet „klokkijken"

Eerlijke vinder beter dan 2 magiërs

HET GEBEURDE in Enschede. Een dame uit deze stad, die bij kennissen op bezoek was geweest, miste bij thuiskomst haar horloge. Zij herinnerde zich, dat zij het tijdens de visite had afgelegd, omdat de band knelde. Geen zorgen dus, over enkele dagen zou zij haar horloge wel terug krijgen. De vrienden bleken echter van niets te weten. Zij beweerden, het horloge niet gevonden te hebben.

De vrouw dacht er nog niet over haar vrienden van verduistering te verdenken en liet daarom de politie buiten spel. Haar man kon er zich niet bij neerleggen en stapte naar een helderziende. Deze kwam na veel vijven en zessen tot de conclusie, dat het horloge toch wel bij de kennissen was.

Triomfantelijk ging de echtgenoot — f 3,50 armer — naar huis, maar hij kon zijn vrouw nog niet overtuigen. Zij wilde absolute zekerheid en ging naar . . . een andere helderziende. Het was een dure. Hij vroeg en kreeg f 35,—, dus zijn advies moest wel goed zijn. Hij kwam echter niet tot een ander antwoord dan dat van zijn collega.

Volkomen geschokt in het vertrouwen, dat zij in haar medemensen had gesteld, ging de dame eindelijk naar de recherche. De politiemann die haar te woord stond is geen helderziende, maar hij zag wel helder. Hij liet zich het verhaal vertellen en zei rustig: laten we bij het begin beginnen en troonde de vrouw meer naar . . . de afdeling gevonden voorwerpen. De lijsten werden nagekeken en zie: het verloren gewaande horloge kwam onmiddellijk op de proppen. Het bleek gevonden te zijn door eerlijke Oldenzalers op precies dezelfde dag, dat de Enschedese het verloren had, namelijk in de Prinsesstunnel. En de helderzienden? De dure gaf zijn cliënte f 25,— terug.

(uit Het Vrije Volk).

Bestuur van de Vereniging tegen Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, Arts te Hilversum, Voorzitter; E. Mijnaerends, Tandarts te Amsterdam, Vice-voorzitter; Mevr. A. Burbach-van der Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, Secretaris; L. Brest te Amsterdam, Penningmeester; Mr. J. E. Goudsmit Kantonrechter te Haarlem; Dr. H. H. Scholten, Dierenarts, Veterinair Inspecteur van de Volksgezondheid te Haarlem; H. Dijkstra, Oud-Commiss. van Politie te Amsterdam; Mr. J. D. van den Berg, Rechter te Arnhem; Mr. G. C. M. van Nijntatten te Voorburg, Referendaris bij het Ministerie van Justitie; Dr. J. H. Ligterink, Arts en Apotheker te Amsterdam en J. E. Buiters, Apotheker, Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid te Zwolle.

Lidmaatschap van de Vereniging incl. Maandblad min. f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts-, tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonne's: Mevr. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, A'dam-Z. Postgiro van de Ver. 32237 te Amsterdam - Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

Abonnement per jaar franco per post bij vooruitbetaling f 7,50, voor studenten, verpleegsters, arts- tandarts- en apothekers-assistenten en kraamverzorgsters f 2,50

Administratie Maandblad:

Mevr. A. Burbach-v. d. Woord, Prins Frederik Hendriklaan 60, Naarden, tel. 02959 — 19114.